

Abdunazarova Maloxat Murtazoqulovna

Jizzax viloyati Do`stlik tumani Tibbiyot birlashmasiga qarashli Ftiziatriya va pulmonologiya bo`limi ftiziatr vrachi

SIL QANDAY KASALLIK? SIL KASALLIGINI OLDINI OLISHDA BIRGA KURASHAYLIK!

Annotatsiya: Sil kasalligi yuqishining asosiy yo`li — havo-tomchi yo`llari orqali Kox tayoqchasini nafas olish yo`llariga tushishidir. Kam hollarda kundalik aloqalar va transplatsental uzatish holatlari qayd etiladi. Bakteriya nafas olish yo`llari orqali tanaga kiradi, keyin bronxlar shilliq qavatiga va alveolalarga o`tdi va qon orqali butun tanaga tarqaladi. Inson tanasi uchun Kox tayoqchasi begona mikroorganizmdir.

Kalit so`zi: Mycobacterium, mikroorganizm, tashxiz.

Sil kasalligi bu – Mycobacterium tuberculosis complex bakteriyalari keltirib chiqaradigan surunkali yuqumli kasallik. Kasallik inson organizmi *Mycobacterium* bakteriyasi yoki *Kox tayoqchasi* bilan infeksiyalangandan so`ng rivojlanadi. Bu mikroorganizmlar past haroratlarda hayotiyeligini saqlab qoladi, tashqi muhit ta`sirlariga va yuqori haroratga chidamli bo`ladi. Kasallik nafaqat tibbiy, balki ijtimoiy jihatli hisoblanadi: sil qo`zg`atuvchisiga eng ta`sirchanlar immuniteti pasayganlar, yetarli ovqatlanmaydiganlar, gigiena standartlariga rioya qilmaydiganlar va kambag`al ijtimoiy sharoitlarda yashayotgan odamlardir.

Kasallikning rivojlanishiga inson hayotining sifati ta`sir qiladi. Biroq, sil xavfi ostida yoshi va jinsidan qat`i nazar butun aholi qatlami turadi. O`lim holatlarining yuqoriligi va kasallikning keng tarqalganligiga nafaqat ijtimoiy omillar, balki sil kasalligining hech qanday alomatlarisiz (yashirin) davri uzoq davom etishi ham ta`sir ko`rsatadi. Bu davr sil kasalligini davolash uchun eng qulay vaqt hisoblanadi va infeksiya mavjudligini aniqlash uchun organizm Mantu sinov reaksiyasiga baholanadi.

SIL KASALLIGINING RIVOJLANISHI: KASALLIKNING TURLI BOSQICHLARINING BELGILARI VA ALOMATLARI

Odatda tuberkulyozning namoyon bo`lishi asta-sekin sodir bo`ladi. Juda uzoq vaqt davomida patogen bakteriyalar organizmda o`zini namoyon qilmaydi, ko`pincha o`pka to`qimalarida rivojlanadi va ko`payadi. Sil kasalligining boshlanishida alomatlar bo`lmaydi. Kasallikning birinchi bosqichida asosan patogen organizmlar rivojlanadi va ko`payadi va hech qanday klinik belgilar yuzaga kelmaydi. Dastlabki bosqichdan so`ng kasallikning yashirin yoki latent davri keladi, unda quyidagi simptomatika kuzatilishi mumkin:

Sil kasalligi yuqishining asosiy yo`li — havo-tomchi yo`llari orqali Kox tayoqchasini nafas olish yo`llariga tushishidir. Kam hollarda kundalik aloqalar va transplatsental uzatish holatlari qayd etiladi. Bakteriya nafas olish yo`llari orqali tanaga kiradi, keyin bronxlar shilliq qavatiga va alveolalarga o`tdi va qon orqali butun tanaga tarqaladi. Inson tanasi uchun Kox tayoqchasi begona mikroorganizmdir. Odatda bunday bakteriyalar organizmga

tushsa va rivojalsa, immun hujayralari ularga hujum qilib, ko'payishi va rivojlanishini oldini oladi. Shuningdek, kasallik manbalari parranda va qorammollardan ham yuqishi mumkin. Agar tashxiz tasdiqlansa, kasalxonada davolanish taxminan 3-4 oy davom etadi. Bemorning mikrobakteriyalarni chiqarmasligini tasdiqlovchi balg'amni uch marta topshirgandan keyingina u ambulatoriya yoki sanatoriya sharoitida davollanishi mumkin. Batsilla silga qarshi barcha dorilarga chidamli bo'lsa, bemor kasalxonada bir yarim yilgacha yotishi mumkin. Sil kasalligida ovqatlanish immunitetni mustahkamlashga qaratilgan bo'lishi kerak.

Xulosa: Kasallikning rivojlanishi immunitet darajasiga bog'liq, shuning uchun asosiy profilaktika sog'lom turmush tarzini saqlash hisoblanadi. Odatiy gigiena qoidalariga rioya qilib, sog'lom hayot tarzini to'g'ri yo'lga qo'yish har birimizning vazifamizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abu Ali Ibn Sino “Kitob ush - shifo” asari [1]
2. Mymedic.uz sayti [2]